

Bogdan Bładowski

Dopuszczalność środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym

Palestra 22/11-12(251-252), 27-29

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nym zbadaniu okoliczności faktycznych sprawy.⁴⁵ Jednakże ocena, jakie ostatecznie rozstrzygnięcie powinno nastąpić, jest uzależniona od dokonanych przez sąd ustaleń i dlatego postanowienie o wszczęciu postępowania powinno w sposób ogólny określać przedmiot tego postępowania, aby nie zamykać przez to drogi do wydania ostatecznie prawidłowego orzeczenia.⁴⁶

⁴⁵ W. Siedlecki: Uchybienia procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym, s. 59; W. Siedlecki: Glosa do orzeczenia SN z dnia 18.II.1969 r. III CZP 134/68, OSPIKA 1970, z. 4, poz. 86; J. Policzekiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek: op. cit., s. 61.

⁴⁶ A. Zieliński: op. cit., s. 90 i nast.

BOGDAN BLADOWSKI

Dopuszczalność środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym

Założeniem autora było udzielenie — w miarę wyczerpującej — odpowiedzi na wynikające nierzadko w praktyce, zwłaszcza adwokackiej, pytanie: w jakich wypadkach i jakiego rodzaju środki zaskarżenia dopuszczalne są w postępowaniu egzekucyjnym?

Ze względu na odmienny charakter postępowania egzekucyjnego i dokonywanych w jego toku czynności ustawodawca uregulował tutaj inaczej niż w postępowaniu rozpoznawczym system środków zaskarżenia. System ten obejmuje skargę i zarzuty na czynności komornika oraz zażalenie na postanowienie sądu.¹ Wszystkie te środki łączą cecha suspensywności, a więc zdolności do wstrzymania uprawomocnienia się zaskarżonej decyzji, natomiast cechą dewolutywności, polegającą na dążeniu do zmiany lub uchylenia zapadłego orzeczenia sądowego przez orzeczenie sądu wyższej instancji, ma tylko zażalenie, będące w tej grupie jedynym środkiem odwoławczym *sensu stricto*.² Rozgraniczenie dopuszczalności środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym opiera się na kryterium podmiotu rozstrzygającego: skarga i zarzuty przysługują na czynności komornika, a zażalenie — na orzeczenie sądu. Warto zwrócić uwagę na odmienną, niż to ma miejsce w postępowaniu rozpoznawczym, technikę uregulowania wypadków dopuszczalności środków zaskarżenia. Wszystko to sprawia, że niekiedy trudno jest *prima facie* stwierdzić, czy i jaki środek zaskarżenia przysługuje na czynności komornika lub postanowienie sądu.

Pisząc ten krótki, z konieczności praktyczny przewodnik po wypadkach dopuszczalności środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym, trzymam się ściśle założonego tematu i z tego względu nie zajmuję się pozostałymi przesłankami ich dopuszczalności (warunki formalne, termin, legitymacja).³

¹ W. Berutowicz: Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 1974, s. 433.

² W. Siedlecki: System środków zaskarżenia według nowego kodeksu postępowania cywilnego, „Państwo i Prawo” 1965, nr 5—6, s. 695.

³ Szczegółowe praktyczne wskazówki na ten temat znajdują się w znanej książce J. Po-

Podstawowym środkiem zaskarżenia o najszerszym zakresie dopuszczalności jest skarga na czynności komornika (art. 767 § 1 k.p.c.). Przysługuje ona w zasadzie na wszystkie czynności komornika, zarówno o charakterze rozstrzygającym jak i faktycznym, a także na zaniechanie przez komornika dokonania czynności. Skarga stanowi środek ochrony przed naruszeniem uprawnień formalnych osoby, której dotyczą czynności lub zaniechania komornika; nie można za jej pomocą bronić się przed naruszeniem prawa materialnego.⁴ Wniesienie skargi nie jest uzależnione od uprzedniego lub jednoczesnego złożenia odpowiedniego wniosku w sprawie, np. o umorzenie lub zawieszenie egzekucji. Podstawy formalne skargi podlegają wyjątkowo ograniczeniu przy zaskarżalności przybicia w egzekucji z ruchomości (art. 870 § 1 k.p.c.). Tylko w jednym wypadku kodeks wyłącza w ogóle dopuszczalność skargi, mianowicie na udzielenie przybicia ruchomości ulegających szybkiemu zepsuciu (art. 870 § 1 k.p.c.). Ponadto — ponieważ w postępowaniu egzekucyjnym nie jest również możliwa konkurencja środków zaskarżenia — dopuszczalność wniesienia skargi jest wyłączona, gdy na czynności komornika przysługują zarzuty.

Drugim z kolei środkiem zaskarżenia, podobnym do skargi na czynności komornika, są zarzuty. Przysługują one przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji świadczeń pieniężnych (art. 1027 § 2 k.p.c.). Wniesienie zarzutów wstrzymuje wykonanie planu w części nimi dotkniętej — aż do chwili uprawomocnienia się postanowienia sądu (art. 1028 § 1 i 4 k.p.c.). Ponadto w postępowaniu przy zabezpieczeniu spadku i przy sporządzaniu spisu inwentarza przysługują zarzuty na czynności komornika wykonującego postanowienie państwowego biura notarialnego lub sądu (§ 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 października 1966 r., Dz. U. Nr 43, poz. 258). Zarzuty w tym wypadku mogą być wniesione również na odmowę dokonania czynności.⁵

Zażalenie jako środek odwoławczy od postanowień wydanych przez sąd jest dopuszczalne „w wypadkach w ustawie wskazanych” (art. 742 § 1 k.p.c.). Przede wszystkim przewidują je szczegółowo przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w dwudziestu sześciu wypadkach, z czego siedem na postanowienia wydane na skutek skargi lub zarzutów na czynności komornika (art. 768, 770, 859, 870 § 2, 946 § 2, 961, 1028 § 3 k.p.c.), szesnaście na samodzielne postanowienia sądu (art. 773 § 3, 795 § 1, 807, 852 § 3, 873, 908 § 1, 915 § 2, 932, 939 § 3, 944, 969 § 1, 997, 998 § 2, 1037 § 1, 1049 § 1, 1055 k.p.c.) oraz trzy na postanowienia, które mogą być wydane na skutek skargi na czynności komornika lub samodzielnie (art. 828, 939 § 3, 950 k.p.c.).⁶ W postępowaniu egzekucyjnym zażalenie jest ponadto dopuszczalne w tych wypadkach przewidzianych dla procesu w art. 394 § 1 k.p.c. (w związku z art. 13 § 2 k.p.c.), z wyjątkiem jednak — ze względu na odmienny charakter spraw egzekucyjnych — pkt 1 (poza przekazaniem sprawy sądowi właściwemu) oraz pkt 3 i 4 cyt. przepisu. Ze względu też na szczególny charakter postanowień wydawanych w postępowaniu egzekucyjnym nie ma do nich zastosowania klauzula zawarta w art. 394 § 1 pkt 9, która warunkuje dopuszczalność złożenia zażalenia na postanowienie rozstrzygające o zwrocie kosztów niewniesieniem środka zaskarżenia co

liczkiewicza, W. Siedleckiego, E. Wengierka: *Wzory pism procesowych w sprawach cywilnych*, Warszawa 1974. Por. także B. Bładowski: *Wstępne czynności sądowe w cywilnym postępowaniu odwoławczym*, „Nowe Prawo” 1974, nr 11, s. 1503 i n.

⁴ E. Wengerek: *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1970, s. 117; tenże: *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne — Komentarz*, Warszawa 1972, s. 98—99.

⁵ E. Wengerek: *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, jw., s. 120.

⁶ W. Berutowicz: *Postępowanie cywilne*, jw., s. 435; B. Bładowski: *Zażalenie w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1975, s. 77 i n.

do istoty sprawy. Chociaż już z mocy art. 394 § 1 k.p.c. przysługuje zażalenie na postanowienia kończące postępowanie egzekucyjne, to jednak kodeks w art. 828 przewiduje jeszcze dopuszczalność zaskarżenia postanowienia dotyczącego umorzenia postępowania egzekucyjnego.⁷ Wynikające z charakterystycznych cech postępowania egzekucyjnego wyłączenie określonych uchybień formalnych jako podstawy zażalenia przewidziane jest w przepisach art. 870 § 1, art. 997, 998 § 2 k.p.c. Wyjątki od zasady, że zażalenie nie wstrzymuje wykonania zaskarżonego postanowienia (art. 360 k.p.c.), przewidziane są w postępowaniu egzekucyjnym w przepisach art. 852 § 3, art. 915 § 3 i art. 1003, które *expressis verbis* uzależniają wykonalność postanowienia od jego prawomocności. Wniesienie zażalenia nie może wpłynąć na wstrzymanie postępowania egzekucyjnego, natomiast postępowanie to może być zawieszona przez sąd — w całości lub w części — na wniosek dłużnika wskutek zaskarżenia w drodze zażalenia któregośkolwiek postanowienia (art. 821 § 1 k.p.c.).⁸

Poza omówioną wyżej dopuszczalnością środków zaskarżenia dopuszczalne są w postępowaniu egzekucyjnym zbliżone do nich środki, które nie mają jednak cechy suspensywności, a mianowicie zarzuty przeciwko oznaczeniu przez komornika wartości zajętych ruchomości (art. 853 § 2 k.p.c.) oraz powództwa egzekucyjne (art. 840 § 1, art. 841 k.p.c.).

Jeśli chodzi o nadzwyczajne środki zaskarżenia, to w judykaturze i piśmiennictwie przeważa pogląd, że w postępowaniu egzekucyjnym dopuszczalna jest rewizja nadzwyczajna.⁹ Nie ma natomiast skargi o wznowienie postępowania egzekucyjnego, w toku którego nie może już być kwestionowana merytoryczna zasadność tytułu wykonawczego.¹⁰ W związku z tym jednak trzeba zaznaczyć, że skarga o wznowienie postępowania przysługuje na prawomocne postanowienie o wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego, orzeczeń sądów polubownych wydanych za granicą oraz ugód zawartych przed sądem zagranicznym (art. 1151 § 2, art. 1150 § 2, art. 1152 k.p.c.).

⁷ Mają tutaj zastosowanie nie tylko postanowienia orzekające wprost o zakończeniu postępowania egzekucyjnego, ale także przesądzające o tym w drodze pośredniej, np. przez oddalenie skargi na czynności komornika (por. orzeczenie SN w sprawie III CZ P 83/69, OSNCP 1970, poz. 105).

⁸ B. Bła d o w s k i: Wpływ zażalenia na wykonalność postanowienia oraz na bieg postępowania cywilnego, „Palestra” 1972, nr 11, s. 8 i n.

⁹ Orzeczenie SN w sprawie III CRN 344/73, OSNCP 1973, poz. 144. Por. też E. W e n g e r e k: Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne — Komentarz, jw., s. 101.

¹⁰ W. B e r u t o w i c z: Postępowanie cywilne, jw., s. 433.